

**DOMOV
PRO
SENIORY**

HEŘMANŮV MĚSTEC

CERTIFIKOVANÝ DRŽITEL

U NÁS DOMA

Ročník XXI číslo 4 duben/2015

www.domov-hm.cz

**Veselé
jaro**

Obsah

Slovo na úvod.....	2
Svátky jara	2
Informace z Domova	3
Rekonstrukce pokračuje.....	3
Setkání dobrovolníků na zámku	4
Informace z ošetřovatelského a zdravotního úseku.5	
Stanice A – Příběhy, které píše sám život	5
Stanice B – Tradiční zvyky v dubnu.....	6
Stanice C – Jaro.....	7
Stanice D – Jarní zvyky a tradice.....	8
Stanice E- Velikonoční zajímavost	9
Trénujeme svoji pozornost	9
Aktivizační úsek.....	10
Květinková zábava	10
Velikonoční jarmark	10
Malešický mozek	11
Výstava modelů autíček	11
Pozvání na cvičení s padákem	12
Pozvání na taneční aktivity – TANCE VSEDĚ	12
A na co se můžete těšit?.....	12
Velikonoční speciál.....	13

Slovo na úvod

Svátky jara

Přichází měsíc duben a s ním také velikonoční svátky. Velikonoce připadají na první neděli po jarním úplňku po rovnodennosti. Mohou tedy proběhnout kdykoli mezi 22. březnem a 25. dubnem. Letos budou Velikonoce 5. a 6. dubna.

Velikonoce jsou spojeny s řadou tradic, některé jsou dávno zapomenuté, některé jsou jen krajové a některé se uchovaly a věřím, že uchovají i v budoucnosti. Já mám Velikonoce spojené s pomlázkou. Podle zvyků chlapi (bez ohledu na věk) šlehají pomlázkou děvčata (bez ohledu na věk) – aby neuschly. Děvčata pak na oplátku chlapece obdarovávají malovanými vajíčky. Velikonoce si spojuji s vítáním jara. Všichni se snažíme jaro různými způsoby přenést i do svých domovů, například v podobě obilí, zasetého v miskách nebo talířích. Svoji domácnost si ozdobím jívovou

větvičkou – kočičkami a zlatým deštěm. Každoročně barvím vajíčka. Neumím to zdaleka jako naše Hana Zítová. Používám k tomu cibulové slupky a zelené výhonky trávy. Aby se vajíčka leskla, potřu je špekem. Jsou hezká, ale po Velikonocích většinou všechna skončí v pomazánce. Koledníci ke mně moc nechodí, a když se objeví, vajíčko odmítnou. Z velikonočních

zvyklostí pak ještě dodržuji pečení mazance nebo beránka.

Velikonoční svátky mám velmi ráda. Vítám den volna navíc, a když to počasí dovolí, určitě si udělám na

kole výlet do přírody. Zaměřím se na pučící stromy a keře, na svěží rostlinky, které vyskočily ze země, na zpěv ptáků a na vše ostatní, co nám překrásná jarní příroda naděluje.

Marie Málková, ředitelka

Informace z Domova

Podkroví po požáru

Rekonstrukce pokračuje

Konec března je tady a s ním i slíbené dokončení obnovy části st. E, zasažené požárem v září loňského roku. Dva pokoje mají nové stěny ze sádkokartonu, byly pouze namočené vodou od hašení, a tak se jen vymalovaly. Vznikly také dva sklady a útulná místnost pro archivaci dokumentů. Pokojíkům rekonstrukce prospěla, jsou prostornější, mají hezké obklady a nová umyvadla. Obklady jsou zelinkavé barvy, a tak i malba je zvolena v této barvě.

Pokoje na st. B již pomalu dostávají novou podlahu, jednolůžkový pokoj vedle malého výtahu si dokonce polepšil o umyvadlo - probíhající rekonstrukce umožnila zavést do pokoje vodu. Bohužel, kachlová kamna před klubem čeká v těchto dnech rozebrání a uložení do depozitáře. Jsou velmi potlučená, jak na ně při požáru padaly kusy z prohořelých střešních a stropních konstrukcí.

Podkroví po požáru

Chodba na podkroví po rekonstrukci

Rekonstrukce podkroví

Nový pokoj

Nezapomínáme ani na ostatní části zámku – v rytířském sále právě dnes naši údržbáři stavějí nové pódium, na které již čeká krásný nový koberec.

Markéta Jirásková

Setkání dobrovolníků na zámku

Dobrovolnictví v našem domově funguje již 11 let a je jisté, že vždy přináší a bude přinášet mnoho pozitivního do života seniorů na zámku. Při letošní každoroční schůzce dobrovolníků s vedením domova se sešlo 5 aktivních dobrovolníků. Schůzka se uskutečnila v neděli 29.3.2015 a navázala na ní možnost účastnit se besedy p. Šimáka o jeho druhé knize, kterou několik dobrovolníků využilo. Při setkání také dobrovolníci obdrželi malé dárky z dílen našich seniorů.

Ráda bych vždy při psaní podobného článku, jako je tento zdůraznila, jak velmi si práce našich dobrovolníků vážíme. Mám pocit, že to však nejde slovy vyjádřit. Nedělní schůzka proběhla v příjemném duchu s povídáním o možnostech dobrovolnické činnosti. Všichni přítomní dobrovolníci hovořili o svých aktivitách v našem domově a byli při tom velmi skromní. Při povídání zaznělo z úst dobrovolníků několikrát i sdělení, že jejich činnosti nejsou zcela nezištné, protože i je samotné přítomnost v našem domově obohacuje a váží si toho, jak se i lidé staršího věku umí bavit, dosáhnout všemožných cílů a užívat si života. Všichni přítomní jsme se shodli na tom, že práce se seniory je obohacující a že může i novým dobrovolníkům přinést příjemné zážitky.

Na závěr nám dovoluňte jmenovitě poděkovat všem dobrovolníkům, kteří se v roce 2014 v našem domově zapojili, i když třeba jen malou pomocí. Celkově tak za rok 2014 strávili v našem domově 286 hodin.

Děkujeme paní Ivě Krbcové, Vlastě Chládkové, Libuši Vindové, Evě Janouškové, Haně Hořínkové, Petře Nägele, slečně Veronice Deverové, Martině Honkové a Martině Štefkové a dále panu Mannovi.

Klára Čížková

UPOZORNĚNÍ - ve čtvrtek 9.4. v Heřmanově Městci nepůjde od 7.30 do 11.30 elektrický proud. Z tohoto důvodu bude k obědu vepřový guláš s chlebem.

Informace z ošetřovatelského a zdravotního úseku

Stanice A

Příběhy, které píše sám život

Malý důmyslně zařízený pokoj na čtyřech kolech a z okna krytého záclonkou stále jiný výhled, jiná krajina. Mým přechodným domovem se stala cirkusová maringotka. Ale abych začala vyprávět svůj příběh od začátku. Pocházím z malé vesničky nedaleko Rožnova pod Radhoštěm. Po ukončení školní docházky jsem začala pracovat v místním statku u koní. Svoji práci jsem měla velmi ráda. Do Valašského Meziříčí tenkrát přijel známý cirkus Humberto. Nebylo to poprvé, co jsem navštívila a vždy obdivovala, cirkusová představení. A pak už stačilo jen moje odvážné rozhodnutí. Nemívala jsem v mládí o odvahu nouzi a řídila se heslem „odvážnému štěstí přeje“. Vzpomínám si, jak se mě pan ředitel Drahoňovský dlouze vyptával, jestli si zvyknu na stálé cestování, na těžkou práci v nepohodě, jaké zkušenosti mám při práci s koňmi. Nakonec mě k mému velkému štěstí přijal a já se stala zaměstnancem cirkusu Humberto. Naše cesty, štace, jak jsme říkali, vedly do měst v Čechách, na Moravě, na Slovensku, navštěvovali jsme i polská nebo německá města. Také se stávalo, že část našich artistů nebo cvičitelů odjela do zahraničí a k nám se pak přidali umělci z jiných států. Vzpomínám si na cvičitelku psů polské národnosti, přidala se k nám v Lodži. Měla nacvičené moc pěkné číslo s bílými kokršpaněly. V polských městech, např. ve Varšavě, Krakově, Poznani nebo v Lodži jsme stávali většinou 14 dní. Cirkus zaměstnával asi 60-70 lidí. K vidění u nás byla různá zvířata.

Cestovali s námi koně, poníci, lvi, sloni, hyeny, opice a cvičení psi i dravci. Jeden ze zástupců p. ředitele se jmenoval Hubert Slabinoha. Jméno Hubert bylo v jeho rodině tradicí předávanou z otce na syna.

Byl to také známý artista. Čtenáře mého příběhu určitě napadne otázka, jaké byly moje pocity, když jsem učinila tak odvážné rozhodnutí a jak jsem se cítila sama mezi cizími lidmi? Přiznám se, že první dny jsem uvažovala o návratu domů. Ale nedá se hned všechno vzdávat. „To se člověk zapracuje a pak to jde už samo.“ Bezelstné, upřímné oči poníků, o které jsem se starala a spousta přátelských pracovitých lidí. Zanedlouho jsem si připadala jako ve velké rodině. Mám mnoho zážitků, které jsem s cirkusem Humberto prožila. Jestli čtenáře zajímá, budu příště opět vyprávět. Podle vyprávění paní z našeho domova napsala

-----Vlasta Růžičková-----

Stanice B

TRADIČNÍ ZVYKY V DUBNU

Letos nás Velikonoce, oslava zmrtvýchvstání Ježíše Krista, čekají již první dubnový víkend. Poslední dubnový den však patří pálení čarodějnic.

Ohně zapalované v noci z 30. dubna na 1. května mají tradici již v dávných dobách. Předchůdce tohoto zvyku je významný keltský svátek zvaný Beltine. Tímto svátkem začíná lepší polovina roku. Období tepla, růstu a především sklizně. Tato noc je plná kouzel a magické moci. Lidé se od nepaměti snažili ochránit před kouzly čarodějnic a přemáhat jejich čáry. Vnitřek domu a chlévy kropili svěcenou vodou. Obranou byl i velký hluk – práskání biče, bušení do hrnců a pánví. Ohně pálené na kopcích mají zabraňovat čarodějnicím v letu. Síla ohně má zbavit člověka všeho nečistého a dodat ochranu na nadcházející dobu. Mladí mohou ohně přeskakovat, mládenci soutěžili ve vyhazování zapálených březových košťat. Já osobně si pálení čarodějnic v naší vesnici pamatuji jako magický oheň v menší rokli uprostřed třešňového sadu. Ve stínech okolo ohně jsem po chvíli poznala skoro všechny obyvatele této vesničky. Jako malá jsem měla strach ze zapálených košťat, s kterými kluci běhali po sadu. Rodiče jsem měla raději vždy nablízku. Vzpomínám si také na třpytivé plaménky v očích, které byly od ohně. Pořád mám u těchto ohňů pocit, že něco končí a nové, lepší začíná.

Z této květnové noci se probudíme do prvního májového dne. Květen, nebo-li máj, je měsícem lásky. Určitě každý vzpomene na zvyk políbení pod rozkvetlou třešňí. Na oslavu svátku Letnic se na vesnicích stavěly vysoké májky. A je dobře, že se staví doposud. Štíhlý, vysoký strom zbavený kůry, kde pouze na vršku je ponechán zelený vrcholek. Ten se ozdobí barevnými pentlemi a květinami. Mládenci pak musí postavenou májku hlídat, aby jim chlapani ze sousední vsi májku neukradli. To by byla pro vesnici velká ostuda. Mládenci stavěli před dům svých vyvolených březové májky ozdobené mašlemi.

Moje osobní vzpomínka na májku u domu není tak stará. Mám o dost let mladší sestru, a jaké bylo překvapení její a našich rodičů, když v městské zástavbě řadových domků stála první květnový den májka. Bylo to velké povyražení pro celou ulici. Na slavení májových slavností mám také vzpomínky, které jsou dost podobné těm, jaké zažívala moje babička v mládí. Moje přítelkyně ze střední školy bydlí v obci Chyňava na Berounsku. Tam pravidelně

rok co rok slaví - Kácení máje. Svobodné dívky a mládenci jsou pečlivě ustrojeny do nažehlených krojů. Moje přítelkyně stále pečuje o kroj po své babičce. Poslední úpravou dívek bývá připevnění věnečku z květin do vlasů. Mládenec s kolonou, v které pak s dívkou tancují (kolona – čtyři dívky a čtyři mládenci) vyprovodí svoji tanečnici z domu. Před každým domem se tančí a hospodyně hostí tanečnický. Má napečeno, nasmaženo a o něco tekutého není také nouze. Však paní domu pilně připravuje celý týden. Po projití celé obce průvod skončí u vysoké máje na návsi. Tam pod májkou zatančí všechny kolony (bývají i čtyři) národní tanec Česká beseda. Mládenci porazí májku a vršek přenesou do hostince, kde pokračuje zábava až do rána. Jen pro zasmání připojuji, že tanečnický ukrutně bolí nohy. A po jedné této oslavě nynější manžel přítelkyně prohlásil, že si ji raději vezme za ženu, aby nemusela za rok zase tancovat. Nutno dodat, že tento slib splnil a já s manželem byla hostem svatby na hradě Křivoklátu.

Petra Polgárová

Stanice C

Jaro

Tak jako nekonečně otáčí se země kolem své osy, stejně tak plynou jednotlivé roky, tak i pravidelně se střídají roční období.

Jistě všichni víte, že právě skončila zima a po ní nastává jaro. Astronomické jaro začíná jarní rovnodenností 20. března a končí letním slunovratem 21. června, pokud však není přestupný rok, pak se může rovnodennost i slunovrat posunout až o dva dny. V této době se prodlužují dny a otepluje se.

Končí doba vegetačního klidu, začíná se probouzet celá příroda. Vrací se ptáci ze svých zimovišť, rodí se mláďata a flóra nám ukazuje, co všechno umí a jakou nádherou oplývá.

Mnoho našich hudebních skladatelů, spisovatelů i malířů se ve svých dílech nechali inspirovat jarem. Také někteří z českých básníků jaro opěvují a vyzdvihují jeho krásy, jako například František Hrubín a mnoho dalších.

Chtěla bych Vám jednu z básniček, které zachycují jaro, představit. Jmenuje se:

Jarní psaní

Už nám na zelené stráni, píše jaro první psaní, slova skládá z pampelišek, podbělů a sasanek, sluníčko mu z modrých dálek nakukuje do stránek. Usmívá se, vidí v nich háčky z křídel

motýlích, čárky žížal, tečky včel, na kterých se třpytí pel... Ani vítr nelení, ihned se pouští do čtení, a najednou hvízdne přísně: „I když píšeš krasopisně. Co ty kaňky, kde se vzaly?“ Jaro vzdychlo a jen píplo: „Krtci mi je udělali.“

A jen tak hezky na závěr:

Už je jaro kvete kvítí, zadečky broučků pěkně svítí. V noci hvězdy vidět jsou, do světa snů tě zanesou. Je to pravda, kvete láska, blíží se noc Svatojánská.

Teplé, příjemné a milé jaro Vám všem přeje stanice C.

Marie Veselá

Stanice D

Jarní zvyky a tradice

Střídání ročních období nepřináší jen změnu počasí a jiné barvy v přírodě, ale také nejrůznější lidové zvyky a tradice. Některé v průběhu let postupně upadají v zapomnění, jiné jako by opětovně získaly na významu. To je určitě případ, mezi které patří kromě pálení čarodějnic a stavění májky, vynášení Morany.

Vynášení Morany

S končící zimou a přicházejícím jarem je spojeno vynášení Morany. Jedná se o západoslovanský lidový zvyk. Morana je považována za pohanskou bohyni smrti a obyčejně se vynáší na Smrtnou neděli. Většinou byla Morana vytvořena ze slámy a navlečena do ženských šatů. Smrt je vynášena z vesnice za zpěvu obřadních písní a nejčastěji se hází z mostu do vody nebo případně může být upálena nebo zakopána do země. Po tomto rituálu se obyčejně naši předkové dali na útěk, neboť se věřilo, že ten kdo by zůstal pozadu, může do roka zemřít.

Jana Novotná

Správné řešení ze strany 9 – 29 x číslo 62

Stanice E

Velikonoční zajímavost

K Velikonocům patří především vejce a kraslice, které jsou tradiční velikonoční výzdobou takřka na celém světě. Tu zřejmě největší mají v Německu, kde každoročně rostou vejce na stromě. Jak je vidět – jiný kraj, jiný mrav. Místní občan již od roku 1965 pravidelně každý rok zdobí namalovanými a jinak ozdobenými vejci jabloň. Loni na stromě viselo přesně 9800 vajec a jejich instalace trvala panu Kraftovi více jak dva týdny.

Velikonoce oslavují probouzení přírody, její plodnost, ale také naději a lásku. Velikonoční zvyky dříve probíhaly během celého velikonočního období, které trvalo šest neděl. Za tu dobu bylo úkolem všech hospodyněk zbavit se všeho starého, očistit domácnost i tělo od chorob a připravit se na znovuzrození přírody.

A tak se pokusme i my „uklidit si“ ve svých myšlenkách, vymést z duše všechnu zášť a křivdu a připravit se na nejkrásnější období roku plné barev a nových zážitků.

Jiřina Dittrichová

Trénujeme svoji pozornost

6454645497426741279517910565246274879167549761562734279487153729789815237
4974751623217949767237624678912372479497127642798152761276289715217624894
2627648746268512765495472176847612762798652167846724766467749782762497849
1562178476126249784975621321674978156346497954878621317812796521794571245
6231719572176276562126216421964755253245862127654978467217624594754624174
8512134465792142176546213112795127624246845722762875247975472222121674987
2768452726278247217945272476288422128721626764874212762478521278274236274

Mezi čísly se objevuje číslo 62. Snažte se toto číslo co nejrychleji najít.

Řešení na str. 8

Aktivizační úsek

Květinková zábava

Na začátku března jsme přivítali jaro květinkovou zábavou. Na úvod zazpíval zámecký pěvecký sbor – Hlas domova. K tanci a poslechu hrál pan Heřman. Zábava pokračovala různými soutěžemi a občerstvením. Všichni se dobře pobavili. Teď se budeme těšit na další akci 29.4.2015 – Čarodějnice na zámku, na které vás všechny zveme. Pokud nám počasí dovolí, sejdem se venku u ohně, opečeme buřty a zasoutěžíme si.

Mirka Bečková

Velikonoční jarmark

Další ročník velikonočního jarmarku na zámku bych nazvala jako velmi vydařený. Po příjemném úvodu a poděkování našim pracantům z dílen, jak z keramické, tak z šicí, se začalo s prodejem výrobků. Prodávaly jsme například pletené košíčky s vajíčky, kuřátky, zápichy z čajových sáčků,

skořápky z ubrousků, dále pak hrnečky, misky, zápichy do květináče, ozdobné kolíčky a spoustu dalších výrobků. Návštěvníků a kupujících bylo hodně a nám nezbyvá, než se pustit do další práce☺.

Zdárně jsme zvládli téma „JARNÍ LOUKA“, kde jsme vyráběli čtyři druhy lučních jarních květin - zvonky, pampelišky, sedmikrásy a kopretiny. K nainstalování květin do květináče, bylo zapotřebí drátků, korku, špejlí, florexové hmoty, krepového papíru, kokosového vlákna a tavné pistole. Sotva jsme dílko dokončili, vrhli jsme se do další tvorby a to „ROZKVELTĚ SADY“, kde mimo keramiky vyzkoušíme i jinou kreativní techniku a to už se nechte překvapit. ☺

Veronika Vodičková

Malešický mozek

Letos nás v Praze reprezentovali čtyři jednotlivci, každý soutěžil sám za sebe a tak každý musel projevit velkou odvahu pustit se do svého úkolu. Paní Nadřová, p. Čapková, p. Procházková Jarmila a p. Jaroš. Časový limit na vypracování písemného testu byl 1 a půl hodiny. Ze 41 soutěžících se umístila paní **Jana Čapková na 1. místě** ve své kategorii a patří jí velký obdiv.

Zadané úkoly procvičily mozkovnu všech přítomných, test měl čtyři stránky plné úkolů. Děkuji všem soutěžícím za reprezentaci domova a za rok se budu těšit, že zase společně vyrazíme.

Veronika Kumperová

Výstava modelů autíček

V průběhu března jsme navštívili výstavu modelů autíček v obci Rokytno u Pardubic nazvanou „Klukovský sen, holčičkám vstup dovolen“. Autíčka pocházejí z let 1955 – 1985 a jsou ze sbírky místního občana pana Václava Blažka, který jich vlastní celkem asi pět tisíc. Z důvodů malých prostor jsme jich mohli vidět asi polovinu. Součástí výstavy je i expozice panenek a obrazů paní Marie Fouskové. V současné době se jedná o největší výstavu v Čechách a jednu z největších na starém kontinentu tohoto druhu.

V budově jsme si mohli posedět u kávy a něčeho sladkého. Výstava se nám moc líbila, za což mluví i věta, která zazněla při návratu domů v autě : „Já bych tam mohl být pořád.“

Hana Zítová

Pozvánka na cvičení s padákem

Po úspěšném lednovém cvičení vás opět všechny srdečně zvou ve čtvrtek 9. 4. 2015 ve 13 hod. do salonku, kde proběhne další cvičení a zábavné hry s barevným padákem. Přijďte se zapojit, pobavit a společně zacvičit.

Lenka Pumerová

Pozvání na taneční aktivity - TANCE VSEDĚ

Podobně jako tomu bylo v minulých letech i letos bychom chtěli nacvičit taneční choreografii a reprezentovat náš Domov na taneční soutěži v Praze – Kobylisích. Po titulní melodii z filmu Řek Zorba, kde jsme si vyzkoušeli řecké kolové tance a po loňském pásmu písní z ruské pohádky Mrazík, bychom chtěli pohybově ztvárnit proslulou operní árii Carmen Habanera z opery George Bizeta. Zanedlouho se pustíme do nácviku španělských rytmů a jako rekvizity nám tentokrát poslouží vějíře a činelky. Pokud byste měli zájem posílit naši taneční skupinu, ať už dle vašich pohybových možností tancem vsedě nebo krokovými variacemi, jste srdečně zváni.

Alena Tučková

... a na co se můžete těšit?

Středa 1.4. 2015 – Výlet na výstavu ke Starklovi II.

Úterý 7.4.2015 – Schůze uživatelů

Středa 8.4.2015 – Solná jeskyně Třemošnice od 13 hodin

Čtvrtek 9.4. 2015 – Odpoledne s padákem od 13 hodin v salónku

Pátek 10.4.2015 – Divadlo Pardubice

Čtvrtek 16.4. 2015 – Výstava bižuterie Pardubice zámek

Středa 22.4.2015 – Solná jeskyně Třemošnice od 13 hodin

Pátek 24.4.2015 – Hudební vystoupení p. Víznera v sále od 10 hodin

Středa 29.4.2015 – Čarodějnice na zámku – dle počasí

... a snad také bude sluníčko a teplo!

Velikonoční speciál

V následujících řádcích si připomeňme největší křesťanské svátky – Velikonoce, jejich tradici, zvyky, symboly.

Velikonoční svátky v dobách pohanských byly oslavou jarní rovnodennosti, od rozšíření křesťanství na našem území také oslavou zmrtvýchvstání Spasitele. Stejně jako kvánočnímu a novoročnímu období, tak se i k velikonočnímu období váže mnoho zvyků, obyčejů, pranostik a také obřadních pokrmů.

Popeleční středou, která se datuje 40 dní před Velikonocemi, skončilo masopustní hodování a veselí a začalo dlouhé postní období, které vyvrcholilo Velkým pátkem, největším křesťanským svátkem. Až do minulého století se dodržovaly tři druhy půstu:

půst újmy (jejunium naturele), který dovoľoval jedno jídlo denně,

půst zdrženlivosti (jejunium simplenum), ten zakazoval požívání masa z teplokrevných zvířat, výjimkou byly ryby,

plný (jejunium plenum) obsahoval jak půst újmy i zdrženlivosti.

Domácnost od domácnosti, vesnice od vesnice se lišily přístupem k 40 dennímu půstu, důsledně dodržovaly přísné formy tzv. „půstní újmy“ zbožné ženy. Nejedly i několik dní. Jedinou potravou pro ně byly „herinci“ a celý čas trávily v upřímných modlitbách, aby jim bylo dopřáno více božího požehnání v podobě zdraví pro celou rodinu a bohaté úrody v novém hospodářském roce. Všeobecně se dodržoval zákaz požívání masa ve středu a v pátek, omezovalo se používání sádla (nahrazovalo se konopným olejem, máslem). V postním jídelníčku převládaly polévky, pokrmy ze zelí (velmi výrazný zdroj vitamínu C), brambor, luštěnin (fazole, čočka, hrách), naklíčené zrní nebo hrách „pučálka“ pražené na suché pánvi, pohankové a krupičné kaše a rozšířená moučná jídla (nudle, noky, tašky, „beleše“, „guliváry“, buchty...). Také se dodržoval zákaz alkoholu. Muži se zřekli nebo omezili pití pálenky, piva a kouření (poslední fajka se vykouřila večer o masopustním úterý a první se zapálila po „Gloria „ na Bílou sobotu). Dvě neděle před Velikonocemi byly bohaté na zvykosloví, první „Smrtná neděle“, o které děvčata vynášela „Moranu“, „Mařenu“, symbol končící zimy ven z vesnice do potoka a se zpěvem se vracela a přinášela zdobené zelené „májky“, „májíčky“ předzvěst blížícího se jara, na „Květnou neděli“ se světily „kočičky“.

„Smrt nesem ze vsi, nové léto do vsi. Buďte páni veselí, že vám léto nesemy s červenými vejci a žlutými mazanci“!

V pašijovém týdnu k modrému pondělí, šedivému úterý a škaredé středě se nevázal žádný zvyk, ovšem Zelený čtvrtek už svým názvem naznačuje změnu v jídelníčku. Ten den se připravovaly

převážně polévky popřípadě pokrmy, do kterých se vždy přidávaly zelené bylinky (petržel, pažitka, bazalka, libeček, řebříček, šťovík, jahodové listí nebo kopřivy) - výrazný přísun vitamínů a minerálních solí! V současné době nahrazuje zelené bylinky špenát, ten se pravidelně objevuje na jídelníčku nejen v domácnostech, ale také ve školních jídelnách a restauracích.

K největšímu křesťanskému svátku Velkému pátku patřil půst. Byl respektován nejen křesťanskou veřejností, ale také evangelíky! Tento den se v některých domech nesměl rozdělávat ani oheň, jedl se pouze suchý chleba nebo nic! Jinde se k snídani uvařila jen česneková polévka doplněná suchými bramborami, nerozšířenějším jídlem po celý den byly „herinci“. O Velkém pátku dodržovali hospodáři a hospodyně mnoho zvyků a pranostik souvisejících s blížícím se jarem a přípravou na začátek nového hospodářského roku. Církevní půst pozvolna pokračoval až do Bílé soboty, kdy se už začínalo s přípravou svátečních jídel,

pekly se „mazance“, prastaré pečivo z kynutého těsta s rozinkami i tvarohem ve tvaru bochánku, nahoře byl bochánek pomazaný vejci a zdobený křížem. Dále „jidáše“ ve tvaru vdolků, na povrchu byl vdolek zdobený zářezy a politý medem, v některých oblastech měly „jidáše“ tvar proplétaného těsta připomínající provaz, na kterém se oběsil Jidáš Iškariotský. Dále se pekly bábovky (se zapečenou klobásou), na Valašsku „calty“ - buchty zdobené povařenými sušenými švestkami, v ostatních

regionech Moravy se pekly buchty z lepšího kynutého těsta nebo koláče.

Prvním jídlem na Bílou sobotu byl v minulosti starodávný pokrm, kterému se říkalo na celé Moravě „úšelo“, jednalo se o krupičnou kaši nebo omáčku, do které se přidala klobása, uzené maso, nešetřilo se vajíčky a směs se upekla v pekáči v peci.

„Kdo nepojedl „úšela“ na Velikonoce – byl celý rok nemocný!“

Tento pokrm byl postupně nahrazován „nadívaninou“, „vaječnicí“, „sekanicí“, „nádivkou“. Její složení a příprava připomíná dnešní sekanou: základem byla klobása nebo uzené maso, rohlíky máčené v mléce nebo ve smetaně, k velkému počtu vajec se přidalo koření a pro svěží chuť zelené byliny nebo kopřivy! Na Bílou sobotu nebo na velikonoční nedělní mši se v kostele světily potraviny svátečně zabalené do bílých plachetek a uzlíků. Kromě mazance a vajec lidé přinášely i pokrmy masité, bábovky se zapečenou klobásou, ale hlavně a především velikonočního pečeného beránka, který patřil k prastarým obřadním pokrmům a neodmyslitelně patřil k velikonočním svátkům. Podle Bible nařídil Hospodin, aby v čase jarního úplňku zabili pastýři neposkvrněného beránka, upekli ho a snědli ho spolu s hořkými bylinami jako trpkou připomínku útrap v Egyptě. Beránek se stal symbolem Ježíše Krista jako Vykupitele, který snímá hříchy světa. Beránka z masa a krve si mohli dovolit posvětit na Bílou sobotu jenom pastevci na Valašsku nebo obyvatelé zámožnějších usedlostí, kteří ještě chovali ovce. Protože od 18. století se chov ovcí výrazně omezil, lidé neměli možnost si beránka zakoupit a tak si začali vypomáhat

jinak, nahradili ho (nápaditě) pečením. Lepší kynuté těsto upekly v hliněných různě velkých formách ve tvaru beránka v peci, upečený beránek se zdobí rozinkami a sypal cukrem, ve dvacátém století se kynuté těsto postupně nahrazovalo těstem piškotovým.

Na velikonoční neděli před obědem všichni dostali posvěcená vajíčka (nebo jejich část), aby rodina držela pohromadě celý rok. Sváteční velikonoční oběd se lišil podle regionů. Na Valašsku to bylo obvykle jehněčí nebo skopové se zelím a bramborem, na Slovácku uzené se zelím, někdy také jehněčí pečeně, pečený králík, vařená slepice. Nedělní odpoledne se věnovalo přípravě vajíček (vaření a barvení) na pondělní pomlázku, „šlaháčku“, „šmirgus“ pro koledníky a mládence. Nejrozšířenější a nejvýraznější barvou darovaných vajíček byla a je barva červená, barva srdce, krve a lásky! Další barvou byla zelená, symbol jara, rašící přírody, zelených lístků a třetí symbolickou velikonoční barvou byla barva žlutá, barva slunce, zlata (a peněz)! Symbolem pohanským i křesťanských Velikonoc byla a jsou vajíčka, symbol nového života! Vajíčka se nejen jedla ve velkém počtu, ale také se jimi obdarovávalo.

„To vajíčko malovaný, je od srdce darovaný!“

Vedle barvení se vajíčka zdobila škrábáním a malováním. Nejstarší zdobení je jednoduché: vajíčko rozdělené na dvě poloviny, zdobené geometrickými křivkami, tvary zemědělského nářadí (např. vidle, hrábě) měly obdarovaného chránit a ostré hrany měly zlo zastavit. Postupem času zdobení vajíček pozvolna upouštělo od geometrických tvarů, nahrazovalo je rostlinnými ornamenty s bohatou škálou barev. Přes všechny tyto výrazové a barevné posuny zdobení i v dnešní době patří vajíčko k velikonočním svátkům. Ten kdo vajíčko daruje, vždy ho daruje z upřímné lásky!

„Ben, ben ben, všechny blechy ven a vajíčko sem!“

www.net.cz